

CRONICĂ

DON QUIJOTE DE LUDWIG MINKUS LA OPERA NAȚIONALĂ DIN BUCUREȘTI

Unui cunoscător al universal celebrului *Don Quijote* al lui Cervantes s-ar putea ca rezultatul colaborării dintre compozitorul Minkus și coregraful Petipa să nu-i spună mare lucru. Două-trei trăsături ale eroului titular, precum și câteva întâmplări sunt pretextul unei ample desfășurări coregrafice, a cărei valoare e dată de perfectă simbioză între limbajul coregrafic clasic și dansul popular spaniol. Această simbioză, realizată cu ajutorul unei muzici accesibile și funcționale, printre ale cărei linii se întrezăresc germenii capodoperelor de mai târziu semnate de Debussy, Ravel și de Falla, plasează baletul *Don Quijote* în vecinătatea *Lacului lebedelor* și a lui *Giselle* într-un posibil clasament al popularității.

Fig. 1 – Ansamblul de balet al Operei Naționale din București, în montarea semnată de Jaroslav Slavický.

Popularitatea de care se bucură baletul lui Minkus a fost unul din factorii care l-au determinat pe Alin Gheorghiu, aflat de mai puțin de un an la conducerea compartimentului de balet al Operei bucureștene, să caute un maestru de balet capabil să pună în lumină favorabilă soliștii și ansamblul. L-a găsit în persoana lui Jaroslav Slavický, fost prim-balerin la Praga, actualmente un coregraf cunoscut în teatrele de profil din Europa centrală.

Vorbind de motivele care l-au determinat pe Alin Gheorghiu să reintroducă *Don Quijote* în repertoriul curent, trebuie spus că unul din ele este dat de tradiția reprezentării acestui balet la București. Valorile promovate de coregraful invitat fiind cele clasice, cred că este util să rememorez câteva amănunte privind versiunile anterioare.

Prima versiune bucureșteană a fost reprezentată pe 1 octombrie 1970 și a rezistat vreme de un sfert de veac. Am urmărit viața acelei montări începând din 1978. Era semnată de coregraful Vasile Marcu, care – ca absolvent al școlii sovietice – s-a numărat între cei ce cunoșteau tradiția clasică rusă de la sursă. Trebuie menționat aici faptul că succesorii lui Petipa, incluzându-i aici și pe coregrafii din prezent, au optat pentru una din multiplele variante ale succesiunii tablourilor și, în cadrul acestora, a secvențelor păstrate. Urmărindu-i pe unii din marii artiști care au evoluat începând cu primele spectacole, sunt de părere că regretatul coregraf Vasile Marcu a creat o variantă suplă, neîncărcată de detalii decorative, menită să se plieze pe datele soliștilor.

Marele atu al montării l-a constituit evoluția Ilenei Iliescu, care a fost Kitri (denumită Quiteria în acea variantă) mai bine de un deceniu. Subliniez: „a fost Kitri”, pentru că interpretarea mergea până la identificarea cu personajul. Interpreta l-a considerat rolul vieții ei, pentru că, așa cum mărturisește: „se confunda cu forța mea tehnică. Exuberanța și caracterul exploziv al concepției prin care trecea caracterul dansului spaniol stilizat la cel clasic pur au făcut să devină personajul cel mai iubit din cariera mea. Cred că se potrivea stilului meu «eroic»”¹. Ileana Iliescu avea darul de a umple scena, făcând ca întreg spectacolul să-i aparțină.

La primele spectacole, Valentina Massini a portretizat-o pe Mercedes și a fost, deopotrivă, solista dansului țigănesc. A strălucit mai ales în actul secund și în cel final, în care evoluțiile personajului Mercedes se subsumează în totalitate ritmurilor spaniole, și a rămas în memoria spectatorilor pentru modul în care, de-a lungul a zeci de reprezentații, a dovedit un exemplar bun gust în pasionalul dans gitan.

Interpreții celor două roluri masculine de prim plan au fost la premieră Marinel Ștefănescu (Basil) și Petre Ciortea (Espado). Prin modul în care au dansat s-au trasat cerințele de bază și modul cel mai bun de rezolvare a lor: virtuozitatea tehnică și capacitatea de susținere fizică a partenerei la Basil, prestanța scenică și abilitatea de a rezolva pașii specifici tradiției spaniole la Espado.

Rodica Simion, aflată în plină carieră internațională, și Ion Tugearu, ca întodeauna dăruit trup și suflet personajului, au fost Kitri și Basil în cel de-al doilea spectacol. În următoarele reprezentații, ca dovadă a înzestrării lor deosebite, unii interpreți au apărut alternativ în două roluri: Cristina Saru, Cristina Hamel, Aurora Rotaru, Jana Băraru (Kitri și Mercedes), Ion Tugearu, Pavel Rotaru, Gheorghe Iancu (Basil și Espado), Mihaela Crăciunescu, Aglaia Gheorghe (Mercedes și solo dans țigănesc), Anca Beuran (Mercedes și Zâna pădurii), Rose-Marie Both (Kitri și Juanita).

După plecarea Ilenei Iliescu și a altor colegi, rolurile de prim-plan din *Don Quijote* au fost preluate de remarcabili tineri soliști, cei mai iubiți de marele public fiind: Anne-Marie Vretos, Carmen Angheluș și Irina Roșca (Kitri și Zâna pădurii), Roxana Bodnarciuc (Kitri și Mercedes), Maria Cumbari și Doina Acsinte (Mercedes și Zâna pădurii), George Bodnarciuc, Florin Brândușe, Mihai Babușka, Mihai Tugearu, Laurențiu Guinea (Basil și Espado).

După câțiva ani de absență din repertoriu, pe 11 martie 2000 baletul a fost reluat într-o altă versiune. Mihai Babușka și-a asumat noua variantă, optând pentru altă ordine a tablourilor, eliminând scena care cuprinde dansul țigănesc, schimbând solourile lui Mercedes și încredințând interpretei acestui rol și pe cel al Zânei pădurii, dezvoltând rolul Amorașului. În contrast total cu scenografia aerisită a Ofeliei Tutoveanu, artista care colaborase cu Vasile Marcu, decorurile create de Adriana Urmuzescu au creat un spațiu prea încărcat.

Fig. 2 – Ileana Iliescu și Marinel Ștefănescu.

¹ Ileana Iliescu, Anca Florea, *Viața mea, dansul*, București, f.a., p. 108.

Fig. 3 – Anne-Marie Vretos.

Fig. 4 – George Bodnariuc.

Fig. 5 – Carmen Angheluș și Florin Brândușe.

Fig. 6 – Corina Dumitrescu și Andrian Fadeev.

O particularitate a variantei create de Mihai Babușka a fost faptul că majoritatea spectacolelor au avut-o în fruntea distribuției pe Corina Dumitrescu. Interpreta a avut deopotrivă aplombul și tehnica cerute de rol, fiind și o prezență scenică plăcută. Regizorul a asigurat prin aceasta calitatea spectacolelor, fără să dea însă posibilitatea altor interprete să abordeze partitura complexă a Kitriei.

Abia la sfârșitul șirului de reprezentații girate de Mihai Babușka în Kitri a dansat Adina Tudor, artistă având și ea, din plin, datele eroinei. Evoluții notabile au avut Cristina Uță, Loredana Salaoru, Laura Blică-Toader, Gabriela Popovici (Mercedes), Oana Popescu (Amorașul), Adrian Fadeev, invitat de la Teatrul Mariinsky din Sankt Petersburg, Alin Gheorghiu, Ovidiu Matei Iancu (Basil), Jhe Russell (alternând Basil cu Espado). Ion Dumitrescu, Eugen Dobrescu și Narcis Niculae au susținut rolul Espado fără rezultate deosebite.

Jaroslav Slavický a coordonat versiunea care s-a reprezentat în premieră pe 29 aprilie 2012. Având un fundal scenografic dominat în primul act și în ultimele două tablouri de alternanțe între diverse nuanțe de *café au lait* și gri, subtil armonizate, cu scena inundată de albastru în tabloul țiganilor (concepția scenografică fiind semnată de Josef Jelinek), spectacolul a fost gândit ca o comuniune între soliști și ansamblu. Plăcerea de a dansa s-a dovedit mereu prezentă, ceea ce a făcut ca performanțele inegale ale interpreților primelor patru spectacole să fie primite de public cu căldură și înțelegere.

Fig. 7 – Adina Tudor.

Fig. 8 – Mădălina Stoica și Ovidiu Matei Iancu.

Distribuția premierei a fost dominată de interpreții rolurilor principale masculine. Ovidiu Matei Iancu (Basil) este un virtuoz neobosit, pentru care cele mai înalte standarde ale coregrafiei clasice sunt parte din ființa sa. I-a acordat parteneriei, Mădălina Stoica, care încă nu se identifică cu rolul, întregul sprijin. Solista are o grijă deosebită pentru aspectele de finețe tehnică, lucru care nu a trecut neobservat.

Mihai Mezei a obținut un succes eclatant întepretându-l pe Espado. A reușit să facă dintr-o apariție de paradă un personaj veridic, ceea ce nu-i puțin lucru. Mihaela Soare, mai puțin înzestrată pentru dansul spaniol, a dovedit seriozitate și decență.

Fig. 9 – Mihai Mezei.

Fig. 10 – Bianca Fota.

Fig. 11 – Bogdan Cănilă.

În spectacolele care s-au succedat după premieră, Bianca Fota (Kitri) a învăluit cu un zâmbet cald toate capcanele tehnice ale rolului. În același rol, Andra Ionete a avut aplomb, fără multă strălucire tehnică. În altă reprezentație, solista a reușit să surprindă prin pasionalitate, mai ales în tabloul tavernei, trecând de la Kitri la Mercedes. Mihaela Soare, ultima Kitri văzută, are un joc al brațelor pus în acord perfect cu finețea gambelor, fapt care mi-a amintit de Natalia Bessmertnova, care strălucea pe scena Balșoiului moscovit în urmă cu un sfert de veac.

În Mercedes, pe lângă intepretele amintite, au dansat Gabriela Popovici și Laura Blică-Toader, a căror experiență dobândită în montarea anterioară și-a arătat roadele. Bogdan Cănilă, Gigel Ungureanu și Mihai

Mezei au fost eficienți în Basil, primul balerin apărând apoi și în Espado, rol abordat și de Vlad Toader, intrat în spectacol fără multe repetiții.

Fig. 12 – Sena Hidaka și Rin Okuno.

Distribuțiile au fost armonios completate de Sena Hidaka și Rin Okuno, apoi Noellie Coutisson și Marina Minoiu (Juanita și Piquilla), Kokoro Umemoto, urmată de Mariya Lozanova (Amorașul), Camelia Soare (solo dans țigănesc), Virgil Ciocoiu (Camacho), Antonel Oprescu (Don Quijote) și Răzvan Marinescu (Sancho Panza). Vlad Conta, la pupitrul orchestrei Operei bucureștene, a acordat o atenție specială relației dintre dansatori și orchestră.

Trebuie subliniată, nu în ultimul rând, plăcerea de a dansa de care par a fi cuprinși toți dansatorii. Lumina de pe chipurile lor au darul de a-i face pe spectatori să simtă acea vibrație specială care însoțește contactul cu performanța artistică reală.

Bunele intenții ale lui Alin Gheorghiu, noul coordonator al baletului Operei Naționale din București, s-au materializat într-un spectacol dinamic, plin de culoare și, în câteva puncte esențiale, de mare virtuozitate. Iubitorii genului speră că se vor delecta în curând, sub aceleași auspicii favorabile, cu un nou *Lac al lebedelor*, capodoperă care lipsește din repertoriul ansamblului.

LUCIAN SINIGAGLIA